

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 372 sahifa,
9-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

- Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek bolalar folklorining etnopsixologik jihatlarini.....	10
<i>Alimbayeva Shaxlo Tursunovna</i>	
The Convergence of Educational Paradigms: Policy Borrowing, Adaptability, and Institutional Reform in Uzbekistan's Modern School System	15
<i>Lola Rakhmonovna Djurakulova, Karina Eduardovna Bushevskaya</i>	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida valeologik kompetensiyalarni rivojlantirish	21
<i>Xudoyberdiyev G'iyosiddin Baxtiyor o'g'li, Mamatqulov Davronbek Abdig'apparovich</i>	
Autizm spektridagi buzilishlarga ega bolalar rivojlanishida STEAM ta'lim texnologiyasining pedagogik ahamiyati.....	25
<i>Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Zuhra Adizovna</i>	
Ozodlikdan mahrum qilingan shaxsning jazoni ijro etish muassasasidagi moslashuvining psixologik xususiyatlari	30
<i>Saydullayeva Muxabbat Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati.....	33
<i>Shodiyeva Gulruh Xayrullayevna, Ergasheva Farog'at</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida gamifikatsion topshiriqlar asosida divergent fikrlashni shakllantirishning didaktik mexanizmlari.....	37
<i>Jalilov Muhammadali Abdumutalibovich, Saloydiovva Sevaraxon Mahammadsharif qizi</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy faoliyat tajribasini shakllantirish	41
<i>Sayfiddinova Muxlisa Sayfiddinovna</i>	
Harbiy xizmatchilar oilalarida inqirozlarni profilaktika qilishda ijtimoiy-psixologik xizmatlarning o'rni	45
<i>Sh. S. Kurbanova</i>	
Yosh onalarning pedagogik kompetensiyalariga oid ilmiy-nazariy yondashuvlar	49
<i>Yuldasheva Zulayxo Sadullayevna</i>	
Роль нарративно-экспозиционной терапии при работе с детьми, репатрированными из ЗОН вооружённых конфликтов	53
<i>Юлдашев Санжар Рузимуродович</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar: muammo va uning yechimlari.....	57
<i>Mamatova Karomat Ilhomjonovna</i>	
Bitiruvchi sinf o'quvchilarini kasb-hunarga yo'naltirish jarayonlarida individual yondashuvning ahamiyati ...	61
<i>Asilova Sanobar Xatamboevna</i>	
Optika bo'limini o'qitishning didaktik asoslari.....	66
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Shomurodova Maftuna Tolibjon qizi, Rayimova Muazzam Xolbobo qizi</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarida kompyuter grafikasiga oid kompetensiyalarni rivojlantirish uchun Gamified Project-Based Learning asosidagi integrativ metodika ishlab chiqish	69
<i>D. Y. Pulatova, G' R. Berdiyev</i>	
Psixologik savodxonlikning o'smirlar akademik savodxonligiga ta'siri.....	76
<i>Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida fizika darslarida loyihaviy ta'limni qo'llashning pedagogik asoslari	81
<i>Ismonov Turgunpulat To'liqinovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning tabiatga oid kompetensiyalarini rivojlantirishda mashg'ulot, ekskursiya va sayrlardan foydalanish metodikasi.....	84
<i>Maripova N. X.</i>	
Individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish metodikasi	88
<i>Nurova Malika Abduzairovna</i>	

Communicative Learning as a Basis for Critical Thinking Development	92
<i>Petrosyan Nelya Valerevna, Khalilova Farangiz Khoshimovna</i>	
Nikohdan oldingi hissiy-emotsional kompetentlikni rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik omillari	97
<i>Raximova Gulxayo Alisherovna</i>	
Talabalarda chidamkorlikni rivojlantirishning ahamiyati	100
<i>Shaalimov Muxtorsha Atxamovich</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ertaklar orqali tarbiya berish usullari	105
<i>X. Sh. Ochilova</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol ta'lim texnologiyalarining samaradorligi	109
<i>Xalilova Dilnoza Furkatovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kitobxonlik madaniyatini kreativ yondashuvlar asosida shakllantirish imkoniyatlari	112
<i>Xolyigitova Bahoroy Kimsanboyevna</i>	
Bo'lajak buxgalteriya hisobi va audit sohasidagi talabarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari	117
<i>Arziyeva Visola Namozovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim mazmunini tizimlashtirishning didaktik va aksiologik tamoyillari	121
<i>Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna</i>	
Munis Xorazmiy devonining o'rganilishi va uning tarixiy-etimologik tahlili	125
<i>Sharopova Durdona Azim qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida pedagogik kompetensiyalarni takomillashtirish asoslari	129
<i>Tashmatova Gulzoda</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvining didaktik imkoniyatlari	133
<i>To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna</i>	
Raqamli pedagogikaning zamonaviy ta'lim rivojlanishidagi o'rni	137
<i>Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna</i>	
Talabalar jamoasida uchraydigan nizoli vaziyatlarning diagnostik tahlili	142
<i>Vaxobova Muxtabar Nurmuhimmat qizi</i>	
Kreativ yondashuv asosida talabalarining kasbiy sifatlarini shakllantirish	146
<i>Xolmatova Gulhayo Ulug'bekovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasining psixologik asoslari	151
<i>Xurvaliyeva Tarmiza Latipovna</i>	
Umumta'lim maktab direktorlarining boshqaruv samaradorligini oshirishda media va axborot savodxonligini rivojlantirish modelini takomillashtirish	156
<i>Abdulxakimova Ziyoda Latibjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining darsda muammoli STEAM loyihalarini yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish	161
<i>M. S. Achilova</i>	
Optik tushunchalarni shakllantirish metodikasi	165
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Cho'liyeva Sofiya Sobirjon qizi, Shog'dorova Moxinur Bobomurot qizi</i>	
PHET simulyatsiyalari yordamida optikani o'rgatish	169
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Toshmirzayeva Buvioysha Panji qizi, Ruziyeva Jasmina Sirojiddin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari ijodiy fikrlashini o'ziga xos jihatlari	173
<i>Gafurova Shoxista Erali qizi</i>	
O'zbekiston hududlarida yengil atletika infratuzilmasi va sportchilar tayyorlash tizimini tashkiliy-boshqaruv asoslari	178
<i>Hakimova Mushtariybonu Hamidovna, Tursunpolatova Ziyoda Jahongir qizi</i>	
O'zbekistonda mustaqil fikrlash muammosi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar tahlili	181
<i>Tursunova Dilbar Zafarovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Methodology for Developing Competencies in Primary Education and the Communicative Analysis of Oral Speech..... 184 Turumbetova Aygul Yusupbaevna	184
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini "Tarbiya" darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga o'rgatish metodikasi 189 Ummatkulova Sayyora Shovkatovna	189
	Boshlang'ich sinflarda matematika ta'limini tashkil etish 191 Saydullayeva Shabbona Ashraf qizi, Axtamqul Azamqulov, Anvar Yusupov	191
	Metakognitiv xabardorlik ko'rsatgichlarining ta'lim shakliga bog'liqligi..... 195 Ermatova Robiya Bekjonali qizi	195
	The Integration of Artificial Intelligence Technologies in Esp Instruction: Enhancing Professional Communicative Competence in Higher Education 199 Ismailova Shaira Ferdausovna	199
	Intercultural Communicative Competence in English Language Teaching: Preparing Global Learners 204 Maqsudova Gulnoz Olimovna	204
	Teaching Reading Through Multimodal Texts: Enhancing Comprehension and Engagement in EFL Classrooms 208 Norboyeva Shahnoza Jo'rabek qizi	208
	Digital Technologies and Cognitive Competence Development in English Language Teaching 212 Sharipova Muhabbat Erkinovna	212
	Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellektga asoslangan elektron o'quv resurslarini loyihalashning konseptual-pedagogik asoslari va didaktik muammolar tahlili..... 216 Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Raxmonov Ziyodillo Xusanovich	216
	Boshlang'ich ta'limda timss mezonlari: kontekstli muammolarga yondashuv 222 Yo'ldoshev Farhodjon Baxtiyor o'g'li	222
	O'qituvchilarning qadriyatlarini va stressga barqarorlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikning psixologik tahlili 227 Yuldashova Dilafuz Shavkatovna	227
	Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentsiyasini shakllantirish pedagogik muammo sifatida 229 Safarova Madina Azamat qizi	229
	Социально-психологические особенности отношения студентов к использованию искусственного интеллекта chatgpt в образовательной деятельности..... 233 Аскарлова Гулрух Оринбасаровна	233
	Диалог культур в произведениях русскоязычных писателей Узбекистана XXI века 239 Чернова Татьяна Алексеевна, Отакулов Ғолиб	239
	Русский язык как пространство межкультурной коммуникации в литературе Узбекистана 242 Чернова Татьяна Алексеевна, Имамов Жавлонбек, Абдурахмонов Элбек	242
	Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya va sport tadbirlarining asosiy shakllari 245 Abdukarimov Nurmaxan Amirxanovich	245
	Orol bobo obrazi orqali inson va tabiat birligining talqini 249 Hayotova Diyora Hamid qizi	249
	Yosh taekvondochilarda (10–12 yoshli) kuch, tezkorlik va ephillik sifatlarini takomillashtirish metodikasi .. 254 Iminova Z. B., Nazarova M. A.	254
	Oliy ta'lim muassasasi kafedra mudirlarida liderlik xususiyatini rivojlantiruvchi ijtimoiy-psixologik omillar 258 Mamatkulova Kimyoxon Abdujalilovna	258
	Mediafalsafaning oliy ta'lim tizimidagi didaktik imkoniyatlari va pedagogik funksiyalari 265 Mirabdullayev Izzatillo Isroiljon o'g'li	265
	Maktabgacha ta'lim tashkiloti kun tartibini to'g'ri tashkil etishda tarbiyachining roli..... 271 Muminova Gulasal Baxodirovna	271
	Soft Skills yondashuvi asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish 275 Quvonova Nodirabegim Shavkat qizi	275
	Tasviriy faoliyat jarayonida eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning kognitiv jarayonlarini rivojlantirish .. 280 Sadirova Kamola Giyozovna	280

Inklyuziv ta'lim sharoitida maxsus pedagogik metodlar orqali o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash.....	284
<i>Suyunova Kamola Jamshed qizi, Suvonova Kamola Rayimkulovna</i>	
Web-dizayn texnologiyalari asosida bo'lajak informatika va axborot texnologiyalari o'qituvchilarining raqamli kompetentligini shakllantirish metodikasi	287
<i>Ulmasbek Abdubanapovich Yuldashev, Prof. Dr. Ayhan Istanbulu</i>	
O'smirlar axloqiy rivojlanishining psixologik determinantlari va ularni takomillashtirish mexanizmlari	293
<i>Umaraliyev Muzaffarjon Muhammadjon o'g'li</i>	
Oliy ta'limda o'zbek tili fanini o'qitish: muammo va yechimlar	297
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Folklor motivlarining bolalar xarakteri shakllanishidagi o'rni.....	300
<i>Safarova Nigora Oxunjonovna, Sayfilloyeva Jasmina Jahongirovna</i>	
Kreativ pedagogga qo'yiladigan talablar va uni shakllantirish bosqichlari	304
<i>Abdialimova Maxfuza Safarboy qizi</i>	
Biologiya darslarida STEM va biotexnologiya integratsiyasining nazariy poydevori	307
<i>Abdusamatov Abduqodir Norqul o'g'li</i>	
The Effectiveness of Project-Based Learning in Developing 21 st -Century Skills Among EFL Learners	314
<i>Axmatova Munisa Orif qizi</i>	
Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalarning o'yin faoliyati asosida ijtimoiylashuvi.....	320
<i>P. M. Pulatova, El'muradova Madina Yangiboy qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini xalq og'zaki ijodi asosidagi didaktik o'yinlar orqali rivojlantirishning lingvopsixologik va tarbiyaviy mexanizmlari.....	326
<i>Muqimova Gullola Qobil qizi, Sultonov Humoyun Ulug'murodovich</i>	
Tillarni o'qitish jarayonini modellashtirishning metodologik asoslari.....	330
<i>Nurkeldi Jarasbayev</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining informatika ta'limidagi o'rni va ahamiyati	334
<i>Abdullayev Abubakir Narzullayevich, Xurozboyeva Sevinch Abror qizi</i>	
Научно-методологические основы организации психопрофилактической и психокоррекционной работы в практической психологии	337
<i>Ядгарова Озода Ибрагимовна</i>	
Raqamli ta'lim muhitida birlamchi manbalar bilan ishlashning sun'iy intellektga asoslangan pedagogik-metodik mexanizmlari	342
<i>Yursinboyev Jaxongir Mexrojidin o'g'li</i>	
Zamonaviy biologiyada umumiy genetikaning o'rni va istiqbollari	348
<i>Ko'bayev Jurabek Eshmamatovich</i>	
Разработка системы мониторинга информационной безопасности для высших учебных заведений... ..	352
<i>Хамроев Шохбоз Султонмуродович</i>	
Klaster metodi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida matnli masala yechish ko'nikmasini rivojlantirish ..	356
<i>Atoyeva Laylo Akram qizi</i>	
Ta'lim subyekti sifatida o'qituvchi va sun'iy intellektning psixologik-pedagogik xususiyatlarini qiyosiy tahlil qilish.....	363
<i>Mirзахmatova Sayyora Saydaxmatovna</i>	
Research Methodologies for Examining English Texts Focused on Ecotourism Destinations	366
<i>Nurbek Yavqochev</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar aqliy rivojlanishida bolalar adabiyotining o'rni.....	369
<i>Yuldoshova Mexriniso</i>	

TA'LIM SUBYEKTI SIFATIDA O'QITUVCHI VA SUN'IY INTELLEKTNING PSIXOLOGIK- PEDAGOGIK XUSUSIYATLARINI QIYOSIY TAHLIL QILISH

Mirzaxmatova Sayyora Saydaxmatovna

ADTI "Ijtimoiy gumanitar fanlar va tillar" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchining kasbiy faoliyati hamda sun'iy intellekt texnologiyalarining psixologik-pedagogik imkoniyatlari nazariy jihatdan tahlil qilingan. O'qituvchi va sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi o'rni, ularning bilim uzatish, motivatsiya yaratish, individual yondashuvni ta'minlash hamda kommunikativ faoliyatdagi xususiyatlari qiyosiy o'rganilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, o'qituvchi mahorati, psixologik jarayonlar, empatiya, emotsional intellekt, motivatsiya, ta'lim texnologiyalari, kasbiy kompetensiya.

Abstract: This article theoretically analyzes teachers' professional mastery and the psychological-pedagogical potential of artificial intelligence technologies in modern education. A comparative analysis of the roles of teachers and artificial intelligence in knowledge transfer, motivation enhancement, individualized instruction, and communication processes is presented. The findings highlight the significance of the human factor, emotional intelligence, and empathy in ensuring educational effectiveness.

Key words: artificial intelligence, teacher competence, psychological processes, empathy, emotional intelligence, motivation, educational technologies, professional competence.

Аннотация: В данной статье теоретически анализируются профессиональное мастерство учителя и психолого-педагогические возможности технологий искусственного интеллекта в современной системе образования. Проведён сравнительный анализ роли учителя и искусственного интеллекта в процессе обучения, их возможности в передаче знаний, формировании мотивации, обеспечении индивидуального подхода и организации коммуникации.

Ключевые слова: искусственный интеллект, педагогическое мастерство, психологические процессы, эмпатия, эмоциональный интеллект, мотивация, образовательные технологии, профессиональная компетентность.

KIRISH

XXI asr ta'lim tizimi raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning jadal rivojlanishi bilan tavsiflanadi. Bugungi kunda sun'iy intellektga asoslangan platformalar ta'lim jarayonini tashkil etish, o'quvchilarning bilimlarini baholash va individual o'quv yo'nalishlarini shakllantirishda keng qo'llanilmoqda. Biroq pedagogik faoliyatning psixologik jihatlari, xususan, emotsional qo'llab-quvvatlash, empatiya va tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish masalalarida o'qituvchining o'rni hali ham muhim ahamiyat kasb etadi. Psixologik nuqtayi nazardan, o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki o'quvchi shaxsining rivojlanishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omil ham hisoblanadi. O'qituvchi o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ularga motivatsion, emotsional va ma'naviy yordam ko'rsatadi.

Sun'iy intellekt esa katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini tahlil qilish va moslashtirilgan ta'limni tashkil etish imkoniyatiga ega. U qisqa vaqt ichida murakkab ma'lumotlarni tizimlashtira oladi hamda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shunga qaramasdan, sun'iy intellekt inson psixologiyasiga xos bo'lgan empatiya, hissiy idrok, ijtimoiy moslashuvchanlik va intuitiv qaror qabul qilish qobiliyatlariga ega emas.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur jihatlar pedagogik faoliyatning muhim tarkibiy qismlari bo'lib qolmoqda. Ta'lim jarayonining psixologik jihatlarini o'rganishda xorijiy va rus olimlarining ilmiy qarashlari muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Xususan, L.S. Vigotskiy ta'lim va rivojlanish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni asoslab, insonning kognitiv rivojlanishi ijtimoiy muloqot va hamkorlik jarayonida shakllanishini ta'kidlagan ^[1]. Olimning "yaqin rivojlanish zonasi" nazariyasiga ko'ra, o'quvchi murakkab bilimlarni malakali pedagog ko'magida samarali o'zlashtiradi. Bu jarayonni sun'iy intellekt qisman qo'llab-quvvatlashi mumkin bo'lsa-da, insoniy muloqotni to'liq almashtira olmaydi.

A.N. Leontev faoliyat nazariyasida shaxs rivojlanishining asosiy omili sifatida faoliyatni e'tirof etadi. Uning fikricha, o'quv faoliyati davomida motiv, maqsad va harakatlar tizimi shakllanadi ^[2]. O'qituvchi ushbu jarayonni boshqaruvchi subyekt bo'lsa, sun'iy intellekt yordamchi vosita sifatida ishtirok etadi.

S.L. Rubinshteyn psixikaning faoliyat jarayonida namoyon bo'lishini ta'kidlab, pedagogning shaxsiy ta'siri ta'lim samaradorligiga bevosita ta'sir qilishini qayd etgan. Bu jihat sun'iy intellekt imkoniyatlaridan farqli ravishda inson omilining ustunligini ko'rsatadi ^[3,4].

Amerikalik psixolog Albert Bandura tomonidan ishlab chiqilgan ijtimoiy-kognitiv nazariyaga ko'ra, insonlar kuzatish va taqlid qilish orqali o'rganadilar. O'quvchilar o'qituvchining xulqi, munosabati va qadriyatlarini namuna sifatida qabul qiladilar. Sun'iy intellekt esa bunday ijtimoiy model vazifasini to'liq bajara olmaydi. Daniel Goleman emotsional intellekt konsepsiyasida ta'lim jarayonida hissiy boshqaruv, empatiya va ijtimoiy ko'nikmalarning ahamiyatini asoslab bergan. Uning tadqiqotlariga ko'ra, o'qituvchining emotsional intellekti o'quvchilarning motivatsiyasi va o'quv natijalariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Howard Gardnerning ko'p qirrali intellekt nazariyasi har bir o'quvchining o'ziga xos qobiliyatlari va ehtiyojlari mavjudligini ko'rsatadi. Sun'iy intellekt ushbu farqlarni aniqlashda samarali bo'lishi mumkin, biroq pedagogning individual psixologik yondashuvi hanzugacha muhim hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy sun'iy intellekt tadqiqotchilari Stuart Russell va Peter Norvig sun'iy intellekt tizimlarini inson faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi texnologik vosita sifatida tavsiflaydilar. Ularning fikricha, sun'iy intellekt ta'lim jarayonining ayrim vazifalarini avtomatlashtirishi mumkin, ammo inson tafakkuri, axloqiy qarorlar va emotsional munosabatlarni to'liq takrorlay olmaydi ^[5].

Rus pedagogi V.A. Krutetskiy pedagogik psixologiya doirasida o'quvchilarning qobiliyatlari, ayniqsa, intellektual va matematik qobiliyatlari individual psixologik xususiyatlar bilan bevosita bog'liqligini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, har bir o'quvchining kognitiv rivojlanish darajasi, fikrlash tezligi, mantiqiy operatsiyalarni bajarish qobiliyati va o'zlashtirish uslubi bir-biridan farq qiladi. Shu sababli ta'lim jarayonida individual yondashuv asosiy pedagogik tamoyillardan biri hisoblanadi ^[6].

Krutetskiy fikricha, o'qituvchi o'quvchining qobiliyatlar tuzilmasini aniqlash, uning kuchli va zaif tomonlarini tashxis qilish hamda shunga mos o'quv faoliyatini tashkil etishda yetakchi rol o'ynaydi. Bu jarayon faqat bilim berish emas, balki psixologik tahlil va diagnostik faoliyatni ham o'z ichiga oladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayonini tashkil etish, boshqarish va individuallashtirish masalalariga yangicha yondashuvlarni olib kirmoqda. Ayniqsa, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim berish konsepsiyasi bugungi kunda pedagogika va psixologiya fanlarining dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu masalada mashhur psixolog V.A. Krutetskiyning qobiliyatlar nazariyasi muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Olimning ta'kidlashicha, har bir o'quvchi o'ziga xos psixologik va kognitiv xususiyatlarga ega bo'lib, ta'lim samaradorligini oshirish uchun aynan shu individual farqlarni chuqur o'rganish va hisobga olish zarur. Krutetskiy qobiliyatlarni shaxsning ma'lum faoliyatni muvaffaqiyatli bajarishiga imkon beruvchi individual-psixologik xususiyatlar sifatida talqin qilgan. Uning fikriga ko'ra, o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasi, fikrlash tezligi, muammolarni hal qilish usullari va ijodiy yondashuvlari bir-biridan farq qiladi. Shu sababli ta'lim jarayonida yagona metod va vositalardan foydalanish barcha o'quvchilar uchun bir xil natija bermaydi. Zamonaviy sun'iy intellekt texnologiyalari aynan Krutetskiy ilgari surgan individual yondashuv tamoyillarini amaliyotga tatbiq etishda samarali vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

Bugungi kunda sun'iy intellekt asosida yaratilgan adaptiv ta'lim tizimlari o'quvchilarning bilim darajasi, o'quv faoliyati natijalari, test topshiriqlarini bajarish tezligi, yo'l qo'yilgan xatolar turlari va o'zlashtirish dinamikasi haqida katta hajmdagi ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish imkoniyatiga ega. Ushbu tizimlar maxsus algoritmlar yordamida har bir o'quvchining kognitiv profilini shakllantirib, unga mos o'quv materiallari, topshiriqlar va tavsiyalarni taqdim etadi. Natijada ta'lim jarayoni yanada moslashuvchan, samarali va individual ehtiyojlarga

yo'naltirilgan tus oladi. Masalan, ayrim o'quvchilar mavzuni tez o'zlashtirsa, boshqalari qo'shimcha tushuntirish va mashqlarni talab qiladi. Sun'iy intellekt bunday farqlarni aniqlab, har bir o'quvchi uchun individual ta'lim trayektoriyasini yaratish imkonini beradi. Bu esa Krutetskiy tomonidan asoslangan qobiliyatlar differensialligi tamoyilining amaliy ifodasi hisoblanadi.

Biroq Krutetskiy nazariyasidan kelib chiqadigan muhim xulosalardan biri shundaki, qobiliyatni baholash faqat tashqi natijalar yoki akademik ko'rsatkichlar asosida amalga oshirilmasligi kerak. Olim qobiliyatning shakllanishida murakkab psixologik jarayonlar, motivatsiya, qiziqishlar, emotsional holat va shaxsiy tajribaning muhim rol o'ynashini ta'kidlagan. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, sun'iy intellekt texnologiyalari qanchalik rivojlangan bo'lsin, ular inson psixikasining barcha jihatlarini to'liq anglay olmaydi. Algoritm o'quvchining test natijalari yoki o'quv faoliyati statistik ko'rsatkichlarini tahlil qila oladi, ammo uning ichki motivatsiyasi, ruhiy kechinmalari, ijodiy tasavvuri yoki shaxsiy qadriyatlarini to'liq baholash imkoniyatiga ega emas. Demak, sun'iy intellekt diagnostik va tahliliy vosita sifatida katta imkoniyatlarga ega bo'lsa-da, u o'qituvchi faoliyatining o'rnini to'liq bosa olmaydi.

Shu sababli zamonaviy pedagogik jarayonda sun'iy intellekt va o'qituvchi faoliyati o'zaro uyg'unlashgan holda amalga oshirilishi lozim. O'qituvchi sun'iy intellekt tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlarni tahlil qilib, ularni pedagogik va psixologik nuqtayi nazardan izohlaydi hamda ta'lim strategiyasini moslashtiradi. Bu jarayonda inson omili, ayniqsa, emotsional intellekt, kommunikativ kompetentlik va pedagogik mahorat alohida ahamiyat kasb etadi. O'quvchining ruhiy holatini tushunish, unga motivatsion yordam ko'rsatish, ijodiy fikrlashini rag'batlantirish va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish kabi vazifalar hali ham inson-o'qituvchi tomonidan samarali bajariladi. Shu jihatdan sun'iy intellekt ta'lim jarayonining yordamchi va qo'llab-quvvatlovchi elementi sifatida qaralishi maqsadga muvofiqdir. Zamonaviy o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi mutaxassis, balki pedagogik jarayonni loyihalovchi, boshqaruvchi va takomillashtiruvchi kompetent shaxs bo'lishi zarur. Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt vositalarining ta'limga kirib kelishi o'qituvchidan yangi bilim va ko'nikmalarni talab qiladi. Endilikda pedagog o'quv materiallarini yaratish, ta'lim natijalarini monitoring qilish, elektron resurslardan foydalanish hamda sun'iy intellekt tizimlari bilan ishlash kompetensiyalariga ham ega bo'lishi lozim.

Raqamli transformatsiya sharoitida o'qituvchi faqat texnologiyalardan foydalanuvchi emas, balki ularni ta'lim maqsadlariga moslashtiruvchi va samarali qo'llovchi mutaxassis sifatida faoliyat yuritadi. Sun'iy intellekt vositalari yordamida o'quvchilarning bilim darajasi haqida batafsil ma'lumot olish mumkin bo'lsa-da, ushbu ma'lumotlarni pedagogik qarorlar qabul qilishda to'g'ri qo'llash o'qituvchining kasbiy mahoratiga bog'liq. Shu sababli zamonaviy ta'lim tizimida texnologik va pedagogik kompetensiyalar o'zaro integratsiyalashgan holda rivojlanishi zarur. Krutetskiyning qobiliyatlar nazariyasi zamonaviy sun'iy intellekt asosidagi ta'lim tizimlarini ilmiy jihatdan asoslashda muhim metodologik manba bo'lib xizmat qiladi. Ushbu nazariya shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida individual yondashuv, psixologik omillar va pedagogik mahorat ustuvor ahamiyatga ega.

Sun'iy intellekt texnologiyalari esa mazkur jarayonni optimallashtirish, ma'lumotlarni tahlil qilish va individual ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish vazifasini bajaradi. Biroq o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirish, uning motivatsiyasi va ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish kabi murakkab vazifalar hanuzgacha o'qituvchining kasbiy mahorati va insoniy fazilatlariga bog'liq bo'lib qolmoqda. Shu bois kelajak ta'limi sun'iy intellekt va o'qituvchi hamkorligiga asoslangan integratsiyalashgan model shaklida rivojlanishi kutilmoqda. Bunday modelda sun'iy intellekt tahliliy va texnologik yordamchi sifatida, o'qituvchi esa pedagogik jarayonning asosiy subyekti va boshqaruvchisi sifatida faoliyat yuritadi. Natijada ta'limning sifati, samaradorligi va individuallashtirish darajasi yanada oshib, har bir o'quvchining qobiliyati va imkoniyatlarini maksimal darajada rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratiladi.

XULOSA

Shunday qilib, xorijiy, mahalliy va rus olimlarining ilmiy qarashlari pedagogik faoliyatning psixologik jihatlarida inson omili, emotsional intellekt, empatiya va ijtimoiy muloqotning ustuvor ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi. Sun'iy intellekt esa pedagog faoliyatining samaradorligini oshiruvchi innovatsion vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimov M.H. Raqamli texnologiyalar va ta'lim. – Toshkent, 2022.
2. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent, 2024.
3. Mirzaxmatova S. (2026). Yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning depressiv holatlarga ta'siri. Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 4(4).
4. Mirzaxmatova S.S. (2026). O'qituvchi va talaba o'rtasidagi hamkorlikning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim samaradorligiga ta'siri. Fan, jamiyat va innovatsiyalar, 4(33), 232-234.
5. Talabalarda kasbiy motivatsiyani shakllantirishning psixologik asoslari. Fan, jamiyat va innovatsiyalar, 2(18), 75-76.
6. Mirzaxmatova S.S. (2026). O'qituvchi mahorati va sun'iy intellektning psixologik jihatdan taqqoslanishi. Fan, jamiyat va innovatsiyalar, 4(33), 26-28.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.